

Biện pháp nâng cao chất lượng giờ thảo luận Học phần Lịch sử âm nhạc thế giới và Việt Nam theo hệ thống tín chỉ cho sinh viên âm nhạc tại Trường Đại học Đồng Tháp

Lại Thị Thanh Thủy*

*ThS. Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 29/01/2024; Accepted: 06/02/2024; Published: 07/02/2024

Abstract: The article discusses the theory and role of group discussion method in teaching World and Vietnamese Music History. Based on the analysis and evaluation of the current situation of applying discussion methods in teaching and learning World and Vietnamese Music History subjects, we propose a number of measures to improve the quality of discussion in teaching, studying World and Vietnamese Music History according to the credit system at Dong Thap University.

Keywords: Group discussion, credit system training.

1. Đặt vấn đề

Trong xu thế hội nhập, phát triển của giáo dục đại học, những năm gần đây, Trường Đại học Đồng Tháp đã áp dụng chương trình đào tạo theo hệ thống tín chỉ, đẩy mạnh việc đổi mới phương pháp (PP) dạy học theo hướng lấy người học làm trung tâm, phát huy tính chủ động, độc lập và sáng tạo của người học. Trong quá trình giảng dạy, có nhiều PP được vận dụng và mang lại những kết quả tích cực. Tuy nhiên, không có PP nào là tối ưu để lĩnh hội được tri thức mà còn phụ thuộc vào rất nhiều yếu tố khác nhau. Với yêu cầu của việc đổi mới PP dạy học, các PP học tập cũ đang dần bộc lộ những hạn chế và gây nhiều khó khăn trong quá trình lĩnh hội của sinh viên (SV), bản thân PP tự học cần phải có sự kết hợp với các PP học tập khác để mang lại hiệu quả cao hơn. Một trong số các PP mới được sử dụng trong đào tạo theo hệ thống tín chỉ là PP thảo luận nhóm. Là giảng viên (GV) bộ môn Âm nhạc của Trường Đại học Đồng Tháp, chúng tôi được giao nhiệm vụ giảng dạy các học phần trong đó có học phần Lịch sử âm nhạc Thế giới và Việt Nam cho hệ đại học. Qua quá trình giảng dạy, tác giả nhận thấy được vai trò đặc biệt quan trọng của PP thảo luận trong đào tạo theo tín chỉ. Bởi vậy, việc không ngừng nâng cao hiệu quả của các giờ học thảo luận là một yêu cầu cấp thiết đối với các chương trình đào tạo theo tín chỉ nói chung và đối với học phần Lịch sử âm nhạc Thế giới và Việt Nam nói riêng tại Trường Đại học Đồng Tháp.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vai trò của PP thảo luận nhóm trong giảng dạy học phần Lịch sử âm nhạc Thế giới và Việt Nam

Thảo luận là sự bàn bạc, trao đổi hay tranh luận trong một nhóm hoặc giữa các nhóm với nhau để làm

sáng tỏ và đi đến thống nhất trong nhận thức, hành động nhằm giải quyết một vấn đề nào đó mà mọi người cùng quan tâm. Thảo luận nhằm làm sáng tỏ kiến thức, tìm hiểu chân lí, tìm cách vận dụng chân lí vào thực tiễn. Thông qua thảo luận, SV có điều kiện, môi trường để thể hiện sự hiểu biết, năng lực đánh giá vấn đề cũng như thực hành ứng xử.

2.2. Thực trạng các giờ thảo luận học phần Lịch sử âm nhạc Thế giới và Việt Nam tại Trường Đại học Đồng Tháp

Thực tế dạy học tại Trường cho thấy, việc áp dụng PP thảo luận trong dạy và học học phần Lịch sử âm nhạc Thế giới và Việt Nam nói riêng cũng như các học phần âm nhạc nói chung trong thời gian qua đã đạt được những hiệu quả hết sức tích cực. SV đã chuyển dần từ tâm thế học tiếp thu thụ động sang chủ động tiếp cận, khai thác kiến thức, nêu trước kia chỉ chủ yếu dựa vào giáo trình “học gạo” thì nay đã biết tìm kiếm nhiều nguồn tài liệu khác nhau qua sách báo, mạng internet... Việc tiếp cận với nhiều nguồn thông tin giúp SV nâng cao được năng lực chọn lọc, đánh giá và tư duy đa chiều. Thông qua giờ thảo luận, mối quan hệ giữa SV và GV cũng trở nên thân thiện hơn, tạo không khí học tập dân chủ và cởi mở.

Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực thì vẫn còn tồn tại những điểm bất cập làm giảm hiệu quả giờ thảo luận như:

Một số SV xem bài tập nhóm là công việc chung nên thường có tâm lí ỷ lại vào tập thể, thiếu tinh thần trách nhiệm, thờ ơ với nhiệm vụ chung của nhóm, coi đó “không phải việc của mình”. Bởi vậy, trong giờ thảo luận, những SV này thường lợi dụng môi trường làm việc nhóm để làm việc riêng, nói chuyện riêng,... gây mất trật tự, ảnh hưởng đến những SV khác. Thêm

vào đó, thái độ thiếu tích cực của những SV này gây bức xúc cho những thành viên tích cực, dễ dẫn đến mất đoàn kết nội bộ, đôi khi làm giảm nhiệt huyết học tập của cả nhóm.

Trong quá trình thảo luận, có những SV tỏ ra rất gay gắt khi bảo vệ quan điểm của mình, đôi khi xuất phát từ tự ái cá nhân hoặc tâm lý đố kỵ, làm không khí thảo luận căng thẳng, nhiều khi làm vấn đề thảo luận bị chệch hướng.

Về cách thức tổ chức, hiện nay các nhóm đều phân công trách nhiệm, vai trò của từng vị trí trong nhóm với một tổ trưởng và một thư kí. Tổ trưởng là người có vị trí, vai trò vô cùng quan trọng trong quá trình hoạt động của nhóm. Tổ trưởng điều hành và tổ chức công việc cho cả nhóm. Để thực hiện được nhiệm vụ này cần rất nhiều kĩ năng. Người tổ trưởng phải có năng lực về học tập, linh hoạt và có trách nhiệm, được sự tín nhiệm của các thành viên trong nhóm. Tuy nhiên, nhiều trường hợp, các tổ trưởng tổ chức và điều hành nhóm còn thiếu khoa học, thiếu kế hoạch; phân công nhiệm vụ chưa phù hợp; chưa biết lắng nghe và tạo cơ hội cho người khác phát biểu ý kiến; chưa giải quyết được các tình huống xung đột xảy ra trong nhóm... Nhiều tổ trưởng chưa thực hiện hết trách nhiệm của mình, không vạch ra được kế hoạch hoạt động cụ thể cho nhóm mà chỉ “làm cho có”, không lôi cuốn, thu hút được sự tham gia hiệu quả của các thành viên. Thậm chí, có những nhóm thực chất chỉ có tổ trưởng và thư kí làm bài tập nhóm và tham gia phát biểu, còn các thành viên khác hầu như không đóng góp gì cho hoạt động chung, dẫn đến chất lượng thảo luận nhóm rất thấp.

Vẫn có những GV chưa thực sự tích cực với PP thảo luận, coi việc thảo luận chỉ là hình thức, điều hành thảo luận thiếu hiệu quả. Ngược lại, có GV lại quá áp đặt khi điều hành, khiến giờ thảo luận căng thẳng, nặng nề, thiếu đi không khí dân chủ, cởi mở, không phát huy được sự chủ động, sáng tạo của SV.

Việc bố trí nhóm thảo luận quá đông khiến việc điều hành thảo luận rất khó khăn, khó phát huy tối đa công suất làm việc của mỗi nhóm, GV khó giám sát được hoạt động thảo luận, lớp dễ mất trật tự, giảm hiệu quả thảo luận.

Cơ sở vật chất phục vụ cho thảo luận cũng chưa thực sự đầy đủ. Các phòng thảo luận đều có trang bị máy chiếu, micro, loa nhưng máy chiếu hơi mờ, loa thì lúc nghe được lúc không... do đó việc thảo luận hoàn toàn được trình bày “chay”, thiếu tính trực quan sinh động, SV cũng không có cơ hội làm quen với kĩ năng trình chiếu slide cho bài thuyết trình của mình.

2.3. Một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng giờ thảo luận theo tín chỉ học phần Lịch sử âm nhạc

Thế giới và Việt Nam cho sinh viên âm nhạc Trường Đại học Đồng Tháp

Trước thực trạng nêu trên, chúng tôi đề xuất một số biện pháp với mong muốn góp phần nâng cao hơn nữa hiệu quả của giờ học thảo luận học phần Lịch sử âm nhạc Thế giới và Việt Nam tại Trường:

- Về phía GV:

Ngoài việc chuẩn bị bài giảng, tài liệu trước khi lên lớp, GV cần tìm hiểu thêm các thông tin có tính cập nhật, “thời sự” liên quan đến nội dung thảo luận, có tính thực tiễn vận dụng. Thêm vào đó, GV có thể chuẩn bị một số câu hỏi để phát vấn SV trong giờ thảo luận. Câu hỏi phát vấn có thể dưới các dạng như: dạng thứ nhất là những câu hỏi đào sâu vấn đề, gợi sự so sánh, đối chiếu giúp SV nắm chắc và mở rộng hơn kiến thức, phát triển tư duy đa chiều; dạng thứ hai là những câu hỏi yêu cầu SV vận dụng kiến thức để giải quyết vấn đề thực tiễn; dạng thứ ba là những câu hỏi trắc nghiệm ngắn giúp SV phát triển khả năng đánh giá, lựa chọn và lật lại vấn đề. Những câu hỏi này vừa giúp đào sâu thêm kiến thức bài học, vừa tạo không khí hào hứng sôi nổi cho buổi học.

Để giờ thảo luận diễn ra hiệu quả, vai trò điều hành thảo luận của GV rất quan trọng, nhất là trong những buổi đầu thảo luận. Do đó, GV nên thiết kế kịch bản về các vấn đề thảo luận cho từng buổi thảo luận, xác định vấn đề trọng tâm của buổi thảo luận, qua đó phân bổ thời lượng hợp lí cho các hoạt động thảo luận.

Trong buổi thảo luận, GV nên tạo điều kiện tối đa để SV làm chủ được hoạt động thảo luận, tạo tinh thần chủ động tự giác và không khí sôi nổi cho SV. GV không “chỉ huy” mà giữ vai trò người điều hành diễn đàn, tham dự, hướng dẫn, đạo diễn, nhận xét và tổng kết thảo luận. Vào đầu buổi thảo luận, GV cần xác định rõ cho SV những nhiệm vụ, mục tiêu cần đạt được của buổi thảo luận, phân công nhiệm vụ cho các nhóm và xác định khoảng thời gian hợp lí để các nhóm làm việc nhóm. Trên cơ sở lắng nghe các nhóm trình bày báo cáo, bổ sung góp ý, chất vấn, đối thoại, tranh luận những vấn đề đã trình bày tại buổi thảo luận, GV cần khẳng định những nội dung đúng, sửa chữa những nội dung chưa đúng hoặc “chốt” nội dung của vấn đề, dùng nó như một phương tiện để chuyển tải nội dung cốt lõi của chủ đề thảo luận.

GV có thể đánh giá, cho điểm phần chuẩn bị trình bày, thảo luận của từng nhóm hoặc từng SV, cho điểm khuyến khích những SV tích cực thảo luận, trả lời câu hỏi phát vấn; đồng thời có thể trừ điểm những SV có những biểu hiện tiêu cực, thiếu ý thức thảo luận. Với cơ chế “có thưởng, có phạt” như vậy sẽ thúc đẩy và kích thích sự chủ động, tích cực của SV trong giờ thảo luận, tạo không khí cạnh tranh, sôi nổi, hào hứng. Kết

thúc buổi thảo luận, GV tổng kết, đánh giá chung, khuyến cáo những vấn đề trọng tâm cần lưu ý và có thể đặt câu hỏi gợi mở liên quan đến nội dung thảo luận để SV về suy nghĩ nhằm khắc sâu thêm kiến thức.

Nếu điều kiện cho phép, GV có thể sử dụng máy chiếu hoặc các thiết bị hỗ trợ nghe nhìn để đưa ra hay giải quyết vấn đề thảo luận dưới dạng thực tiễn sinh động, tạo hứng thú cho SV trong quá trình thảo luận.

Trong quá trình điều hành thảo luận, bên cạnh việc tạo không khí dân chủ, cởi mở, GV cũng cần có sự bao quát, giám sát lớp thảo luận để ngăn chặn hiện tượng SV lợi dụng môi trường thảo luận làm việc riêng, nói chuyện riêng. Nếu không khí tranh luận trở nên căng thẳng, gay gắt thì GV cần có sự điều chỉnh kịp thời để buổi thảo luận đi đúng hướng với tinh thần cởi mở, dân chủ.

- Về phía SV:

SV là “trung tâm”, là “nhân vật chính” của buổi thảo luận, do đó, để giờ thảo luận diễn ra hiệu quả, vai trò tích cực của SV là hết sức quan trọng. Mỗi SV cần xác định một tâm thế nghiêm túc khi tham gia hoạt động thảo luận, coi đây là một hoạt động học tập, nghiên cứu tích cực chứ không phải “vừa học, vừa chơi”, phát huy tinh thần hết mình vì tập thể, khắc phục tâm lý ỷ lại, thiếu trách nhiệm với công việc chung của nhóm. Bên cạnh đó, SV cần vượt qua tâm lý tự ti, e ngại để bộc lộ chính kiến cá nhân của mình, không ngại tranh luận, phản biện, đồng thời cũng chịu khó lắng nghe, tích cực học hỏi với tinh thần cởi mở, nghiêm túc.

Về tổ chức hoạt động nhóm, GV cần có sự định hướng cho các nhóm trong việc xây dựng cơ cấu tổ chức và cách thức hoạt động nhóm phù hợp, “tập huấn” cho các tổ trưởng PP điều hành hoạt động của nhóm để đạt hiệu quả cao. Bên cạnh đó, trong quá trình thảo luận, GV có thể yêu cầu các thành viên nhóm luân phiên chịu trách nhiệm trình bày nội dung thảo luận và phản biện các ý kiến trao đổi của các nhóm khác. Điều này khắc phục tình trạng ỷ lại cho tổ trưởng hoặc một vài thành viên chủ chốt của nhóm tham gia thảo luận, đòi hỏi tất cả các thành viên đều phải tích cực tham gia và coi hoạt động nhóm là nhiệm vụ của mình.

Về cơ sở vật chất phục vụ giảng dạy:

Cơ sở vật chất phục vụ cho các giờ thảo luận hiện nay cơ bản đã đáp ứng được nhu cầu việc dạy và học. Tuy nhiên, để nâng cao hơn nữa hiệu quả của hoạt động thảo luận, đặc biệt tạo điều kiện cho SV được làm quen với PP thuyết trình sử dụng slideshow, thiết nghĩ, việc trang bị thêm máy chiếu phục vụ cho buổi thảo luận là cần thiết. Việc cho phép sử dụng máy

chiếu sẽ tạo điều kiện cho cả GV và SV trong việc đưa ra vấn đề thảo luận cũng như trình bày các bài tập nhóm dưới dạng trực quan sinh động, tạo sự hứng thú, nâng cao hiệu quả học tập.

Về việc bố trí nhóm thảo luận: Nhóm thảo luận không nên quá đông, với cơ cấu một nhóm nhỏ từ 6-8 SV là hợp lý, vừa phát huy hiệu quả làm việc nhóm, vừa đảm bảo khả năng giám sát của GV trong giờ thảo luận.

3. Kết luận

PP dạy học là một trong những yếu tố quan trọng góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo. Để nâng cao hiệu quả PP dạy học, đòi hỏi người thầy không chỉ có bản lĩnh, tri thức khoa học vững vàng mà còn phải tự mình vượt qua những thói quen cũ. Để nâng cao hiệu quả của PP thảo luận nhóm trong giảng dạy đại học đòi hỏi người thầy phải làm quen với những phương tiện dạy học hiện đại, sử dụng đa dạng các phương tiện kiểm tra đánh giá mới, tiếp cận về yêu cầu giáo dục hiện đại “lấy người học làm trung tâm” với những đòi hỏi mới nhằm bồi dưỡng giáo dục và phát huy kiến thức, kỹ năng, thái độ cho người học theo chiến lược phát triển giáo dục Việt Nam hiện nay thông qua việc lựa chọn PP giảng dạy khuyến khích người học chủ động tham gia vào quá trình đào tạo.

Vì thế, việc vận dụng sáng tạo những PP dạy học đặc biệt là PP thảo luận giúp học sinh chủ động, tích cực, sáng tạo trong học tập là một vấn đề rất cấp thiết. Bởi, khi người thầy vận dụng PP một cách phù hợp, sáng tạo và linh hoạt mới góp phần khắc phục những biểu hiện còn hạn chế trong nền giáo dục hiện nay; đồng thời góp phần quan trọng trong việc nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo để hòa nhập vào nền giáo dục quốc tế trong việc nâng cao chất lượng giáo dục và tiếp cận PP giáo dục mới theo quan điểm giáo dục hiện đại. Do đó, việc nâng cao hiệu quả của PP thảo luận nhóm trong giảng dạy đại học không mang tính phong trào hay hình thức mà là một định hướng đúng đắn, góp phần vào chiến lược phát triển và nâng cao chất lượng giáo dục ở nước ta.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2001), *Chiến lược phát triển Giáo dục 2001 - 2010* (ban hành kèm theo Quyết định số 201/2001/QĐ-TTg ngày 28/12/2001 của Thủ tướng Chính phủ).
2. Đặng Vũ Hoạt (2013), *Lý luận học đại học*, NXB Trường Đại học Sư phạm.
3. Nguyễn Thị Minh Phương, Phạm Thị Thúy (2011), *Cẩm nang PP sư phạm*, NXB Tổng hợp thành phố Hồ Chí Minh.
4. Hà Thế Ngữ (2001), *Giáo dục học - Một số vấn đề lý luận và thực tiễn*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.